

Eerste digitale EduSTA-badges uitgereikt!

Een interview met docent Ondernemerschap en Innovatie Eric van Gennip

Docenten kunnen tot december 2024 werken aan de erkenning en ontwikkeling van docentcompetenties voor duurzame ontwikkeling door digitale EduSTA badges te behalen (deelcertificaten). Het Centrum voor Talent en Leren doet dit jaar een pilot waarbij 30 HBO-collega's de mogelijkheid krijgen een of meerdere badges op eigen gelegenheid, leerwegonafhankelijk, te behalen. De eerste die badge-aanvragen heeft ingediend en de digitale Metabadge Educator for Sustainable Future heeft ontvangen is Eric van Gennip. Eric is docent Ondernemerschap en Innovatie aan Avans Hogeschool. We zijn benieuwd naar zijn ervaringen en hebben hem een vijftal vragen voorgelegd.

Kun je kort iets over jezelf en je link met de Hanze vertellen?

Ik werk bij de Associate Degree opleiding Ondernemerschap & Retail Management van Avans Hogeschool. Vijf jaar geleden kwam ik geregeld bij Hanze over de vloer omdat ik deelnemer was aan het Futures Literacy Intensive Program, vanuit de UNESCO leerstoel die Hanze op dit onderwerp heeft. Dat was een sterk programma en een enorme eye opener om stil te staan bij hoe we omgaan met de toekomst en hoe je die kunt inzetten in denkprocessen. Sindsdien heb ik samen met Hanze-collega's op dit thema al veel workshops gegeven door het land. En ik stuur nog regelmatig collega's jullie kant op voor dit onderdeel.

Op welke manier speelt duurzaamheid een rol in het onderwijs waar jij bij betrokken bent?

Nog niet groot genoeg. Ik zoek altijd naar manieren om het studenten zelf te laten voelen, het meer intrinsiek te maken om de juiste keuzes te maken in het licht van een betere toekomst. Om er op de juiste plekken in te prikken en de studenten hier zelf mee aan de slag te laten gaan, is best een zoektocht en gaat niet over één nacht ijs. Vandaar dat we een zorgvuldige opbouw aan het maken zijn met op de juiste momenten een inspiratiesessie, een actieve workshop of een serious game zodat we zeker weten dat de studenten er ook voor open staan op die momenten en er direct praktisch mee aan de slag kunnen in hun onderneming of praktijkopdracht en ze de toegevoegde waarde van hun competenties op dit gebied direct ervaren en inzien.

Wat heeft jou ertoe gezet de EduSTA badge-aanvragen in te dienen?

Sinds ik met Futures Literacy en toekomstonderzoek ben gaan werken, heb ik deze benadering de afgelopen vijf jaar eigenlijk al op zo'n breed vlak in kunnen zetten. Daar ben je zelf als docent amper bewust van. Voor mij was het een perfecte stimulans om eens stil te staan bij alles wat ik ontworpen heb voor het onderwijs om het duurzame perspectief hierin mee te nemen of naar voren te brengen. Nu heb ik altijd zoveel plezier in het maken van blends en een diversiteit van onderwijsvormen in te zetten, dat ik wel wist dat ik het op verschillende manieren aan het doen was, maar het was erg prettig om dat eens op een rijtje te zetten en erop terug te kijken hoe zich dat heeft ontwikkeld, wat aanslaat bij collega's en studenten en welke gesprekken en discussies het oplevert.

Hoe verliep het proces van aanvragen via de Open Badge Factory?

Vrij vlot, het was erg fijn dat er in de aanvragen van de badges ook om verschillende vormen van bewijs wordt gevraagd: een lesontwerp, een video, een gesproken toelichting of een verslag van gesprekken die je er met collega's over hebt. Die variatie maakt het ook leuk om er op verschillende manieren mee bezig te zijn. Zodra het compleet was en voldeed aan de eisen, kon het via de filesender van Surf eenvoudig ingediend worden ter beoordeling.

Welke waarde kan het behalen van de EduSTA badges (voor jou) hebben?

Sowieso om elkaar te kunnen vinden in deze expertise, je kunt elkaar als collega's verder helpen op complexe thema's die je op een goede manier in je onderwijs wilt verwerken. De kennisuitwisseling die hieruit voortkomt, helpt iedereen mee om op een snelle en goede manier stappen te zetten richting het onderwijs van de toekomst. Hoe meer docenten deze skills bezitten, hoe beter studenten deze skills onder de knie krijgen die voor hen ontzettend waardevol zijn in de toekomst en gedurende hun carrières.

In gesprek over duurzaamheidskwesties, hoe doe je dat?

Concrete tips vanuit de EduSTA-pilot

In het ESD-Atelier werken 14 deelnemers in de periode tot december 2024 begeleid aan de ontwikkeling en erkenning van docentcompetenties voor duurzame ontwikkeling. Onlangs vond de derde sessie van deze EduSTA-pilot plaats, waarbij gesprekken over duurzaamheidskwesties centraal stonden.

Omarm de complexiteit

Thema van de derde sessie van het ESD-Atelier was 'het lastige gesprek', of liever gezegd: het leren voeren van 'de duurzame dialoog'. Gastdocenten waren Emil Bosloper en Kyra Luijters, beiden als docent verbonden aan de Academie voor Sociale Studies. Emil is daarnaast klimaatcoach vanuit de Stichting Klimaatgesprekken en begeleidt groepen bij het voeren van gesprekken over een klimaatvriendelijke samenleving. Kyra is onlangs door de coöperatie Onderwijs voor Morgen verkozen tot Duurzame HO-docent van het jaar 2024. Aan de hand van theorie werd door de deelnemers aan het ESD-Atelier geoefend met gespreksvoering over duurzaamheidsvraagstukken, een competentie die nauw verweven is met de digitale open badge Complexity Embracer van EduSTA. Hoe kun je op constructieve wijze gesprekken voeren rond ingewikkelde vragen en gevoelens op het gebied van duurzaamheid?

Stel je empathisch op en ga in gesprek

Iedereen heeft een 'guilty pleasure' als het gaat om duurzaamheidsgedrag, vaak wel meerdere. De auto pakken, terwijl je eigenlijk had willen fietsen, bijvoorbeeld. Je wilt graag bijdragen aan duurzaamheid en toch heb je gewoontes of activiteiten die daar eigenlijk niet in passen. Als mens heb je de natuurlijke neiging dit recht te praten of te willen compenseren, omdat het lastig is je gedrag te veranderen en dit gepaard kan gaan met innerlijke weerstand. Het is goed om te beseffen dat het lastig is om je gedrag structureel aan te passen. Deze bewustwording helpt ook het gedrag van anderen te begrijpen. Hoewel je misschien geneigd bent anderen te waarschuwen, te overtuigen, te veroordelen of te adviseren, zul je merken dat dit vaak niet werkt. Helpend is dan om je oordeel uit te stellen en te nuanceren, je hoeft de ander niet te 'repareren'. Ga in gesprek, probeer de ander te begrijpen, je in de ander te verplaatsen en uit je gevoel. Luister, heb compassie. Vertel wat jij doet en wat het voor jou oplevert. Verken samen de opties. In het ESD-atelier is dit in tweetallen geoefend.

Samen op weg om van de wereld een betere plek te maken

Ook de ander wil zich autonoom, verbonden en competent voelen en die ruimte ervaren. Je kunt de ander niet veranderen. Onderken je eigen ambivalentie. Blijf in dialoog gaan, waarbij je vrij en gelijkwaardig van gedachten wisselt en wat tot nieuwe inzichten kan leiden. Wat kan helpen is het toepassen van het Raamwerk voor Duurzame Strategische Ontwikkeling. Het raamwerk voorziet in een procesaanpak om lange termijn ambities te formuleren. Het is een hulpmiddel voor plannen en besluitvorming in complexe omgevingen op basis van systeemdenken en integraliteit. In de gehanteerde procesaanpak gaat het om het werken aan bewustwording en anderen inspireren met wenkend perspectief en ambitie. Samen de bestaande situatie vaststellen, want dat is het vertrekpunt. Met elkaar creatieve ideeën en oplossingen bedenken die bijdragen aan de ambitie. Deze toetsen en uitwerken tot acties. Zo kun je samen in beweging komen. De sessie eindigde met de opdracht: oefen met het bespreken wat je in de toekomst wilt zien en welke stappen je zou willen en kunnen nemen door uitnodigende en open vragen te stellen. Het zal waarschijnlijk niet meteen lukken, maar je kunt blijven oefenen en blijven leren.

Ruimte voor systeem- en toekomstdenken

Inzichten en een verslag van de vierde sessie ESD Atelier

Eind juni was het tijd voor alweer de vierde sessie van de pilot ESD Atelier, in de reeks van zeven. Het ESD Atelier is een leertraject dat is ontwikkeld door de Erasmus Teacher Academy EduSTA* en ondersteunt docenten bij hun competentie-ontwikkeling voor onderwijs voor duurzame ontwikkeling en erkent deze met open digitale badges (digitale certificaten). De organisatie van de pilot ligt in handen van het lectoraat Leren in de Leergemeenschap van het Centrum voor Talent en Leren en is in maart 2024 van start gegaan met 14 deelnemers. Het centrale thema was dit keer: het ontwerpen van leeromgevingen met ruimte voor systeem- en toekomstdenken.

Vooraf was aan de deelnemers gevraagd alvast na te denken over het belang van systeemdenken en toekomstdenken in ons onderwijs. Ingebracht werd dat toekomstdenken belangrijk is omdat het nieuwe mogelijkheden en kansen voorstelbaar maakt, het onze blik opent en het helpt om in het belang van volgende generaties te denken. Het kan daarbij lastig zijn het hier en nu los te laten.

Systeemdenken is volgens de deelnemers belangrijk omdat het helpt te denken in gehelen, om problemen op de goede laag te doorgronden en te benaderen, waardoor je effectiever kunt handelen. Het is vaak lastig omdat het niet eenvoudig toe te passen is en het ingaat tegen onze neiging om voor 'quick fixes' te gaan. Ook kan het woord 'systeem' soms negatieve associaties oproepen.

In de inleiding werd ingegaan op hoe je onderwijs- en leerprocessen kunt ontwerpen die studenten helpen systemen te overzien en die hun toekomstdenken bevorderen; docentcompetenties die centraal staan in de EduSTA-badges Systems thinking promoter en Futures thinking catalyser. In het onderwijs willen we studenten begeleiden in hun leerproces om transitievaardiger te worden. Dat betekent dat we als docenten studenten helpen om na te denken over hoe zij zich verhouden tot duurzaamheidsuitdagingen door onder meer de samenhang der dingen en de complexiteit ervan te begrijpen. Verschillende modellen en tools hiertoe zijn kort toegelicht.

In kleine groepjes probeerden de deelnemers van het ESD Atelier in twee rondes verschillende instrumenten en werkvormen uit, zoals het Inner Development Goals-kaartspel, de Futures Triangle, het 3 Horizon Framework en de X-curve. Dit leverde mooie gesprekken op over de toepasbaarheid van de aangereikte tools in de eigen context. Deze onderlinge uitwisseling werd zeer gewaardeerd: het zette de deelnemers aan tot inhoudelijke reflectie en er ontstonden nieuwe inzichten voor eigen onderwijs. De vijfde sessie staat gepland voor september en is een maaksessie: het ontwerpen van onderwijs voor duurzame ontwikkeling in de eigen praktijk. In de tussentijd gaan de deelnemers aan de slag met de aanvraag van de EduSTAbadge Knowledgeable problem articulator.

Werksessie EduSTA badge aanvragen

Docenten vragen badges aan op de Dag van de Duurzaamheid

Studenten van de Hanze hebben als toekomstig professionals transitievaardigheden nodig zoals het kunnen werken met onzekerheid en onvoorspelbaarheid, toekomstdenken en het kritisch bevragen van de status quo. Dit vraagt om specifieke competenties en nieuwe rollen van docent-coaches. De Erasmus Teacher Academy EduSTA heeft als pilot digitale open badges (een badge is een soort vignet per deelcompetentie) ontwikkeld om deze competenties te erkennen en onderwijs voor duurzame ontwikkeling (ESD) te stimuleren. Op 10/10, de Dag van de Duurzaamheid Onderwijs, konden docenten in een sessie bij het Centrum voor Talent en Leren deze badges aanvragen of sparren daarover. Mooi om te zien dat steeds meer collega's bezig zijn met deze competenties!

Met elkaar handen en voeten geven aan duurzame ontwikkeling

Afsluiting van het leertraject ESD-Atelier

Op 21 november lieten alle deelnemers van het ESD-Atelier lieten zien hoe zij hun rol als 'change agent' op het gebied van duurzame ontwikkeling invullen. Hiermee sloten we het leertraject gericht op onderwijs voor duurzame ontwikkeling met elkaar af. Marietta Muhonen, directeur Pedagogische Academie en lid van de EduSTA* Stuurgroep, heette ons aan het begin van deze slotsessie welkom in de Magneet, de plek waar leerlingen uit het basisonderwijs onder begeleiding experimenten doen rondom verschillende duurzaamheidsthema's. Projectleider Elles Kazemier belichtte vervolgens de context waarbinnen het ESD-programma voor docenten is aangeboden en de doelen, te weten: ontwikkeling en erkenning van duurzaamheids-competenties en community-vorming.

De enthousiaste ESD-deelnemers presenteerden daarna hun ideeën over de gemaakte 'reis' van de afgelopen periode en de opgedane inzichten. De ontmoetingen in het ESD Atelier boden speelruimte voor het exploreren van toekomstbeelden en het nadenken over leren in complexiteit. Met name het met elkaar uitwisselen van ervaringen en uitdagingen in de ESD-sessies werd als zeer waardevol ervaren. De collega's van Kunsten nodigden de anderen uit tot een verbrede kijk en over disciplines heen werken aan response-ability voor een 'volhoudbare nabije toekomst'. De breed gedeelde wens is om elkaar vast te blijven houden als community en de beweging naar leren voor duurzame ontwikkeling verder door te zetten.

Jan Hugo Nuijt, directeur Marketing & Communicatie en trekker van het Hanze Groene Netwerk, sloot de middag af met een oproep: Durf elkaar te bevragen in een open dialoog. Ga het gesprek aan met een open mind en verwonder met open mond om vervolgens in verbinding een groene golf te laten ontstaan om zo in dynamische leergemeenschappen met elkaar te durven ontdekken, te 'spelen' en te veranderen. Verbindingen leggen, het Sustainable Development Goals (SDG)-denken verweven in alle onderwijsprogramma's, passend bij de regio en de wereld waarin we leven. Als symbool voor deze gezamenlijke reis ontving iedere ESD'er een SDG-speldje, als 'herinnering' en als aanmoediging. Om elkaar inderdaad te blijven bevragen, het soms opkomende gevoel van eenzaamheid te doorbreken en kracht te voelen in het streven naar een duurzame toekomst.

Library Guide Onderwijs voor Duurzame ontwikkeling gelanceerd

Een verslag van de presentatie en informatie over de nieuwe Library Guides

Tijdens de bijeenkomst van Het Groene Netwerk op 7 november 2024 werd de nieuwe library guide (libguide) Onderwijs voor Duurzame Ontwikkeling gelanceerd. Dorien van Mulukom (Informatiespecialist Onderwijs bij INF) en Juliette Odé (lid projectteam EduSTA, Centrum voor Talent & Leren en adviseur SB O&O) presenteerden de online bronnengids voor docenten en gaven alvast een inkijkje in het gebruik ervan.

De libguide verwijst naar relevante bronnen voor hbo-docenten die zich inzetten voor onderwijs voor duurzame ontwikkeling. Docenten staan voor de uitdaging studenten te begeleiden in hun ontwikkeling tot transitievaardige professionals voor een duurzame toekomst. Dat vraagt om docentcompetenties als het stimuleren en coachen van samenwerkend leren, systeemdenken, leren in complexe vraagstukken en toekomstdenken. De bronnen in deze gids hebben betrekking op het nut, de inhoud en de aanpak van onderwijs voor duurzame ontwikkeling met een focus op docentcompetenties.

De bronnen variëren van artikelen en handreikingen tot good practices en podcasts. Bovenaan het tabblad 'Bronnen' staan kernbronnen, die op hoofdlijnen de basis vormen van onderwijs voor duurzame ontwikkeling. Neem bijvoorbeeld een kijkje bij 'Sustainable Development Goals' (SDG's) of 'GreenComp', het Europees competentiekader voor duurzaamheid.

Over Hanze library guides

Libguides zijn online gidsen om jou te helpen bij het vinden van relevante informatiebronnen, onderzoekstools, bibliotheekservices en meer. Ze zijn vaak opgebouwd rond specifieke onderwerpen of vakgebieden en bevatten samengestelde verzamelingen van links, tips, instructies en aanbevelingen. Alle Hanze libguides zijn openbaar toegankelijk.

Beheer en achtergrond van de libguide Onderwijs voor Duurzame Ontwikkeling

De verantwoordelijkheid en het beheer van de gids ligt bij de HanzeMediatheek. De Library guide wordt steeds aangevuld en krijgt updates. Suggesties voor bronnen zijn van harte welkom! In de Library guide kun je via Contact input geven.

De libguide is tot stand gekomen in samenwerking met het Hanze EduSTA-projectteam als onderdeel van het Erasmus+-project Academy for Sustainable Future Educators (EduSTA), een samenwerking tussen vijf Europese universiteiten, waaronder de Hanze. Bronnen gebruikt in de Hanze-pilots van deze EduSTA Teacher Academy vormen mede input voor deze gids.

In de maanden oktober en november hebben we op sociale media, hanze.nl en mijnhanze extra aandacht voor het thema duurzaamheid.

